

Del 1: Rutiner

*Yet everyone begins in the same place;
how is it that most go along without difficulty
but a few lose their way?*

John Barth: *Lost in the Funhouse*

BARN LEKER! leser Jan gjennom sidevinduet i taxien. Teksten er malt på et blått plastskilt, og under den står oppfordringen KJØR FORSIKTIG!

”Jævla unger!” roper sjåføren.

Jan farer framover. Taxien har svingt rundt et hjørne og bremsset foran en trehjulssykkel.

Et barn har gått fra den midt på gaten.

Gaten ligger i et villaområde i byen Valla. Jan ser stakittgjerder foran hvite mursteinshus, og så det store varselskiltet.

BARN LEKER! KJØR FORSIKTIG! Men gatene er tomme, til tross for trehjulssykkelen. Her finnes det ingen barn å være forsiktig overfor.

Kanskje de er innendørs alle sammen, tenker Jan. Innestengt.

Sjåføren ser på ham i bakspeilet. Han ser ut til å nærme seg pensjonsalderen, med furet panne, hvitt nisseskjegg og et trøtt blikk.

Jan er vant til trøtte blikk, de finnes overalt.

Sjåføren har knapt nok sagt et ord før banningen og bremsingen, men da han har begynt å kjøre igjen, stiller han plutselig et spørsmål:

”Patricias sykehus ... jobber du der oppe?”

Jan rister på hodet.

”Nei. Ikke ennå.”

”Jaså? Så du søker jobb der oppe?”

”Ja.”

”Jaså,” sier sjåføren.

Jan sier ikke noe mer, han senker blikket. Han vil ikke fortelle for mye om seg selv, og han vet ikke hva han får lov til å fortelle om sykehuset.

Sjåføren fortsetter:

”Du vet vel at det finnes et annet navn på dette stedet?”

Jan ser opp igjen.

”Nei. Hva da?”

Sjåføren smiler litt over rattet.

”Det forteller de sikkert der oppe.”

Jan ser til siden, på raden av villaer, og tenker på mannen han snart skal møte.

Doktor Patrik Högsmed, sjeflege. Navnet hans sto under en stillingsannonse som Jan hadde funnet i midten av juni:

**BARNEHAGEASSISTENT/FØRSKOLELÆRER
søkes til vikariat ved Glenna**

Teksten under overskriften lignet mange andre han hadde lest:

Du er barnehageassistent eller førskolelærer, gjerne mann og ung, siden vi gjerne vil ha en balansert og blandet personalgruppe.

Som person er du trygg på deg selv, og åpen og ærlig. Du er glad i lek og musikk og all slags skapende virksomhet. Vi har et grøntområde som nabo til førskolen vår, så du setter også pris på utflukter i skog og mark.

Du skal aktivt arbeide for en positiv stemning på førskolen og mot alle former for krenkende behandling.

Mye av dette passet på Jan. Han var en ung mann som var utdannet som førskolelærer, han likte lek, og han hadde spilt en hel del trommer i tenårene – mest for seg selv.

Og han likte ikke krenkelser, av personlige årsaker.

Men var han åpen og ærlig? Det kom an på. Han var god til å virke åpen, iallfall.

Det var adressen til kontaktpersonen som fikk Jan til å klippe ut annonsen: Personen het Patrik Högsmed, og adressen var Administrasjonen, Sankta Patricias rettspsykiatriske regionklinikk i byen Valla.

Jan hadde alltid hatt problemer med å reklamere for seg selv, men stillingsannonsen hadde ligget på kjøkkenbordet og stirret på ham i flere dager, og til slutt hadde han ringt nummeret som sto under sjeflegens navn.

”Högsmed,” svarte en lav mannsstemme.

”Doktor Högsmed?”

”Ja?”

”Jeg heter Jan Hauger, og jeg er interessert i den ledige stillingen.”

”Hvilken stilling?”

”Stillingen som førskolelærer hos dere. Med tiltredelse i september?”

Det ble stille i røret, før Högsmed svarte:

”Ja vel, den ja ...”

Högsmed snakket lavt, han virket distré. Men han fortsatte med et spørsmål:

”*Hvorfor* er du interessert i den stillingen?”

”Ja ...” Jan kunne ikke si sannheten, han hadde straks begynt å lyve – eller iallfall å skjule ting om seg selv. ”Jeg er *nysgjerrig*,” var alt han sa.

”Nysgjerrig,” sa Högsmed.

”Ja ... nysgjerrig på både arbeidsplassen og byen. Jeg har for det meste jobbet på førskoler og i barnehager i storbyer. Så det hadde vært spennende å flytte til et mindre sted og se hvordan førskolevirksomheten blir drevet der.”

”Fint,” hadde Högsmed sagt. ”Nå er dette naturligvis en litt spesiell virksomhet, siden barna har foreldre som er pasienter ...”

Så hadde han fortsatt med en utlegning om hvorfor Sankta Patricias sykehus i det hele tatt hadde en førskole: ”Vi åpnet den for noen år siden, som en forsøksvirksomhet ... Grunnideen bygger på forskning om hvor helt avgjørende små barns relasjon til foreldrene er, for deres utvikling til sosialt modne individer. Både permanente og midlertidige fosterhjem har alltid visse mangler, og her på Sankta Patricia tror vi mer på betydningen av at barn har en regelmessig og stabil kontakt med sin biologiske mor eller far ... til tross for de spesielle omstendighetene. Og for den enkelte forelder er kontakten med barnet naturligvis en del av behandlingen.”

Legen tidde litt og tilføyde: ”Det er jo det vi gjør her på klinikken: Vi *behandler*. Vi straffer ikke, uansett hva pasientene våre har gjort.”

Jan hadde lyttet og notert seg at legen ikke brukte ordet *helbrede*.

Högsmed hadde avsluttet med et fort spørsmål:

”Hvordan lyder dette, synes du?”

Det lød interessant, syntes Jan, og hadde sendt inn en søknad med cv-en sin vedlagt.

I begynnelsen av august hadde Högsmed ringt tilbake – Jan var blant de søkerne som var innstilt, og legen ville treffe ham. De hadde avtalt et tidspunkt på sykehuset, før Högsmed fortsatte:

”Jeg har et par ønsker også, Jan.”

”Ja?”

”Ta med legitimasjon. Førerkort eller pass, så vi kan være sikre på hvem du er.”

”Ja visst.”

”Og en siste ting, Jan ... ikke ta med noen skarpe gjenstander. Da slipper du dessverre ikke inn hos oss.”

”Skarpe gjenstander?”

”Skarpe gjenstander av metall, altså ... Ingen kniver.”

Jan kom – uten skarpe gjenstander – til Valla med toget ved ett-tiden, en halvtime før intervjuet. Han holdt nøye rede på tiden, men var fortsatt ganske rolig. Det var ikke noe fjell han skulle klatre over, det var bare et møte om en jobb.

Dagen var en solfylt tirsdag midt i september, og bygatene rundt stasjonen var lyse og tørre, men folketomme. Det var første gang han besøkte Valla, og da han kom ut på torget, gikk det opp for ham at ingen visste at han var her. Ingen. Sjeflegen på Sankta Patricia ventet ham, naturligvis, men for doktor Högsmed var han bare et navn og en cv.

Var han klar? Ja visst. Han trakk ned jakkeermene og rettet på den blonde luggen, før han gikk bort til drosjeholdeplassen. Det sto bare én bil der.

”Sankta Patricias sykehus. Vet du hvor det ligger?”

”Ja da.”

Sjåføren lignet på julenissen, men var ikke like godmodig, han brettet bare sammen avisen sin og startet motoren. Men da Jan hadde satt seg i baksetet, møttes øynene deres et halvt sekund i bakspeilet, som om julenissen ville sjekke at han var frisk.

Jan lurte på om han skulle spørre om han visste hva slags sykehus Sankta Patricia var, men det var klart at han visste det.

De kjørte bortover gaten som gikk langs jernbanen, før de svingte ned i en kort tunnel under toglinjene. På den andre siden var det en ansamling store brune mursteinshus som så ut som et

slags sykehus, med fasader av stål og glass. Jan så to gule ambulanser stå parkert foran den brede inngangen.

”Er dette Patricia?”

Men julenissen ristet på hodet.

”Nei, her er folk syke i kroppen, ikke i toppen ... Dette er regionsykehuset.”

Sola skinte fortsatt, det fantes ikke en sky på himmelen. De svingte til venstre etter sykehuset, kjørte oppover en bratt bakke og rullet inn i villaområdet der et skilt varslet om barna.

Barn leker! Kjør forsiktig!

Jan tenker på alle barna han har passet på opp gjennom årene. Ingen av dem var hans egne, han var ansatt for å ta seg av dem. Men de kom til å bli hans, på sett og vis, og det var alltid tungt å skilles fra dem når vikariatet hans var slutt. De gråt ofte under avskjeden. Han gråt også, av og til.

Plutselig får han øye på noen barn mellom eneboligene – fire gutter i tolvårsalderen spiller landhockey ved en garasje.

Eller er tolvåringer virkelig barn? Når slutter barn å være barn?

Jan lener seg tilbake i taxien og skyver alle dype spørsmål unna. Han må konsentrere seg om å ha tydelige svar nå. Jobbintervjuer er slitsomme hvis man har noe å skjule, og hvem har ikke det? Alle har sine små hemmeligheter som man ikke vil snakke om. Men akkurat i dag må de ikke komme fram.

Högsmed er psykiater, glem ikke det.

Taxien forlater villaområdet og kjører gjennom noen kvartaler med lave rekkehus. Så tar husene slutt, og landskapet åpner seg mot en stor gresslette. Og bortenfor sletta er det en enorm betongmur, minst fem

meter høy og grønnmalt. Helt øverst går det tynne linjer av stram piggråd.

Det eneste som mangler, er høye tårn med bevæpnede vakter.

Et stort grått steinhus reiser seg bak muren, nesten som et slott. Jan ser bare den øverste delen, med rekker av smale vinduer under et lavt tak med rød takstein.

Mange av vinduene har sprinkler.

Der bak sprinklene sitter de, tenker Jan – de farligste av de farlige. De som ikke kan gå løse på gatene ... Og dit inn skal du.

Han kjenner hjertet øke takten i brystkassen når han tenker på Alice Rami og muligheten for at akkurat hun nå sitter og ser på ham mellom sprinklene i et av vinduene.

Rolig, bare rolig.

Jan er en trygg person, munter og hyggelig, og han *elsker* virkelig barn. Doktor Högsmed kommer til å forstå det.

Det er en bred port av stål i betongmuren, men foran den er det stoppforbud, så taxien stanser ute på snuplassen. Jan er framme. Taksameteret viser nittiseks kroner. Han leverer fra seg en hundrelapp.

”Det er greit.”

”Ja vel.”

Julenissen virker skuffet over driksen, fire kroner holder ikke til gaver til barna. Han går ikke ut av bilen for å åpne døra. Jan får gå ut på egen hånd.

”Lykke til med jobben, da,” sier sjåføren idet han leverer kvitteringen gjennom det halvåpne sidevinduet.

Jan nikker og retter på jakka.

”Kjenner du noen som er ansatt der?”

”Ikke som jeg vet,” sier julenissen. ”Men de fleste holder vel munn om at de jobber der oppe ... så slipper de en masse spørsmål om de innsatte.”

Jan ser at en mindre dør ved siden av den brede porten er blitt åpnet borte i muren. Der står det noen og venter på ham, en mann i førtiårsalderen med svart brilleinnfatning og tjukt, brunt hår. På avstand minner han litt om John Lennon.

Lennon ble skutt av Mark Chapman, tenker Jan. Hvorfor husker han det? Fordi drapet gjorde Chapman til verdenskjendis over natten.

Hvis nå Rami er på Sankta Patricia, hvilke andre kjendiser er innesperret på sykehuset?

Glem det, sier en indre stemme. *Glem Gaupen også. Konsentrer deg om intervjuet.*

Mannen ved muren har ikke hvit legefrakk på seg, bare svarte bukser og brun jakke – men det er likevel åpenbart hvem han er.

Doktor Högsmed retter på brillene og speider bort mot Jan. Vurderingen har allerede begynt.

Jan ser en siste gang på taxisjåføren.

”Kan du si navnet nå?”

”Hvilket navn?”

Jan nikker mot betongmuren.

”Navnet på sykehuset ... Hva kalles det av folk?”

Julenissen svarer ikke først – han smiler bare fornøyd av Jans nysgjerrighet.

”Sankta Psyko,” sier han.

”Hva?”

”Hils Ivan Rössel ... Han skal jo sitte der.”

Vinduet blir sveivet opp, og taxien kjører av sted.

Nei, det er ikke vanlig piggtråd som topper muren rundt Sankta Patricias klinikk – det oppdager Jan da han har gått bort og håndhilst på doktor Högsmed. Det er elektriske ledninger. De danner et elektrisk gjerde øverst på muren, med lysdioder som blinker rødt ved hver stolpe.

”Velkommen.” Högsmed ser på ham gjennom tjukke brilleglass, uten å smile. ”Var det vanskelig å finne fram?”

”Nei da ... Ikke i det hele tatt.”

Betongmuren og de elektriske ledningene minner om et forsvarsverk, synes Jan – som en innhegning for tigre, men på grusen til høyre for porten oppdager han en liten bit hverdag: Der er det en sykkelstall. Herre- og damesykler på rekke og rad, utstyrt med sykkelkurver og reflekser. En av dem har til og med et barnesete av plast på bagasjebrettet.

Det klikker i stålporten, den trekkes til side av usynlige hender.

”Etter deg, Jan.”

”Takk.”

Å gå inn gjennom en fengselsmur er som å ta de første skrittene inn i munningen til en kullsvart grotte. En isolert og fremmed verden.

Porten glir igjen bak dem. Det første Jan ser innenfor muren, er et langt hvitt overvåkningskamera, med linsen innstilt rett mot ham. Kameraet henger fastskrudd på en stolpe ved siden av porten, taust og ubevegelig.

Så ser han et kamera til på en annen stolpe nærmere sykehuset, og enda flere borte på selve bygningen. OBS! KAMERAOVERVÅKET OMRÅDE! advarer et gult skilt ved veien.

De går forbi en parkeringsplass, og der er det flere skilt:
RESERVERT SYKETRANSPORT, står det på et av dem, og på et annet
RESERVERT POLITIET.

Her innenfor muren kan Jan se hele den lysegrå sykehusfasaden.
Bygningen er fem etasjer høy, med lange rekker med smale vinduer.
Rundt vinduene i de nederste etasjene kryper det en slags eføy, som store
lodne marker.

Jan føler seg innestengt her ute, fanget mellom steinmuren og
sykehuset. Han nøler, men legen fører ham videre med raske skritt.

Gangveien slutter ved en ståldør. Den er lukket, men sjeflegen
skyver nøkkelkortet sitt inn i døra og vinker mot det nærmeste kameraet,
og etter et halvt minuts tid klikker det i låsen.

De kommer inn i et mindre rom, med en resepsjon av glass og enda
et kamera. Det lukter såpe og våt stein her – gulvet et nyvasket. En
bredskuldret skygge sitter bak det mørke glasset i resepsjonen.

En sykehusvakt. Jan lurar på om han er bevæpnet.

Tanken på vold og våpen får ham til å lytte etter lyder fra
pasientene, men de er nok for langt unna. Innestengt bak ståldører og
tjukke vegger. Og hvorfor skulle man *høre* dem? Det er neppe slik at de
vræler eller ler eller hamrer på sprinklene med blikkrus. Eller hva? Deres
verden er heller stille rom og tomme korridorer.

Legen har spurt om noe. Jan snur på hodet.

”Unnskyld?”

”Legitimasjonen,” sier Högsmed igjen. ”Har du med deg den,
Jan?”

”Ja da ... Her.”

Jan fomler i jakkelomma og rekker fram passet sitt.

”Behold det,” sier Högsmed. ”Bare bla opp siden med
personopplysningene dine og hold det opp foran kameraet her.”

Jan holder opp passet. Det klikker i kameraet. Nå er han registrert.

”Fint. Da skal vi bare ta en titt i veska di også.”

Jan må åpne veska og ta ut innholdet foran vakten og legen: en pakke papirlommetørklær, en regnjakke, et sammenbrettet nummer av Göteborgs-Posten ...

”Da er vi klare.”

Legen vinker til vakten bak glasset, og så fører han Jan gjennom en stor stålbue – en metalldetektor, ser det ut som – og videre mot enda en dør, som han låser opp.

Jan synes det blir kaldere og kaldere jo lenger inn i sykehuset de kommer. Etter ytterligere tre ståldører er de inne i en korridor som ender ved en enkel tredør. Högsmed åpner den.

”Ja, her holder jeg altså til.”

Det er bare et vanlig kontor. Det meste er hvitt, alt fra tapetet til de innrammede diplomene ved siden av bokhyllene. Bokhyllene er også hvite, akkurat som papirbunkene på skrivebordet. Det finnes bare en eneste personlig ting i rommet, et bilde på skrivebordet av en ung kvinne som ser glad, men trøtt ut, med en nyfødt baby i armene.

Men til høyre på bordet ligger det noe annet også, ser Jan – det er en samling luer og hatter. Fem stykker, velbrukte. En blå vaktkaps, en hvit pleierhette, en svart rektorhatt, en grønn jegerlue og en rød klovneparykk.

Högsmed nikker mot samlingen.

”Velg en hvis du vil.”

”Unnskyld?”

”Jeg pleier å la de nye pasientene mine velge et av hodeplaggene og ta det på seg,” sier Högsmed. ”Deretter snakker vi om hvorfor han eller hun valgte akkurat dette hodeplagget, og hva det kan bety ... Du kan gjerne få gjøre det samme, Jan.”

Jan strekker hånden ut mot bordet. Han vil velge klovneparykken, men hva symboliserer den? Er det ikke bedre å være en hjelpende sykepleier? Et godt menneske? Eller en rektor, som står for klokskapen og kunnskapen?

Hånden hans begynner å dirre svakt. Til slutt senker han den.

”Jeg får nok stå over.”

”Jaså?”

”Ja ... jeg er jo ikke pasient.”

Högsmed nikker kort.

”Men jeg så at du var på vei til å velge klovnen, Jan ... Og det er interessant, for klovner har ofte hemmeligheter. De skjuler ting bak en smilende maske.”

”Jaså?”

Högsmed nikker.

”Seriemorderen John Gacy hadde ekstrajobb som klovner i Chicago før han ble pågrepet, han likte å opptre for barn ... og seriemordere og seksualforbrytere er jo på en måte barn, de ser på seg selv som verdens midtpunkt og er aldri blitt voksne.”

Jan sier ikke mer, han prøver å smile. Högsmed ser på ham noen sekunder, så snur han seg og peker på en furustol foran skrivebordet.

”Sett deg, Jan.”

”Takk, doktor.”

”Jo, jeg vet at jeg er doktor ... men du kan kalle meg Patrik.”

”Okei ... Patrik.”

Det lyder feil, synes Jan. Han vil ikke være privat med en doktor. Han setter seg på stolen, senker skuldrene og prøver å slappe av, med et fort blikk på sjeflegen.

Doktor Högsmed er for ung til å være sjef for et helt sykehus, og han virker ikke helt i form. Øynene hans er blanke og blodsprengete.

Og nå, da Högsmed selv har satt seg ved skrivebordet, bøyer han seg fort bakover i den ergonomiske kontorstolen, tar av seg brillene og sperrer opp øynene mot taket.

Jan undres taust på hva Högsmed driver med, til han ser at legen har tatt opp en liten flaske med øyedråper. Han fører den opp til øynene og drypper tre dråper i hvert av dem. Så blunker han bort tårene.

”Hornhinnekatarr,” forklarer han. ”Leger kan også være syke, det glemmer man iblant.”

Jan nikker.

”Er det alvorlig?”

”Ikke spesielt, men øyelokkene har føltes som sandpapir i en uke nå.” Han bøyer seg fram og fortsetter å blunke vekk tårer, før han tar på seg brillene igjen. ”Ja vel, Jan, velkommen hit, som sagt ... Du vet vel hva den rettspsykiatriske klinikken vår er døpt til, på folkemunne?”

”Er døpt til?”

Sjeflegen gnir seg i det høyre øyet.

”Hva sykehuset kalles nede i byen, altså ... økenavnet på Sankta Patricia?”

Jan har naturligvis visst dette i et kvarter ... navnet kvernet i hodet da han gikk inn, sammen med navnet på morderen Ivan Rössel – men han ser seg likevel omkring som om navnet står skrevet på veggene.

”Nei,” lyver han. ”Hva blir det kalt?”

Högsmed ser mer anspent ut.

”Du vet det nok.”

”Kanskje ... Taxisjåføren sa et navn på veien.”

”Jaså?”

”Ja ... Er det ’Sankta Psyko’?”

Sjeflegen nikker fort, men virker likevel skuffet over svaret.

”Jo, en del utenforstående sier det, ’Sankta Psyko’. Til og med jeg har hørt navnet et par ganger, og det er ikke alltid jeg får ...” Högsmed stanser, han bøyer seg fram noen centimeter. ”Men vi som arbeider her i huset, sier *ikke* det. Vi sier det riktige navnet: Sankta Patricias rettspsykiatriske regionklinikk – eller ’klinikken’ hvis vi har det travelt ... Og hvis du blir ansatt, vil jeg at du også bruker et av de navnene.”

”Selvsagt,” sier Jan og møter Högsmeds blikk. ”Jeg liker heller ikke kallenavn.”

”Fint.” Sjeflegen lener seg tilbake igjen. ”Og du kommer jo uansett ikke til å arbeide her inne på klinikken hvis du skulle få jobben ...

Førskolens virksomhet er atskilt fra sykehuset.”

”Jaså?” Det er en nyhet for Jan. ”Så den ligger ikke her i huset?”

”Nei, Glenna er en separat bygning.”

”Men hva gjør dere med ... med barna?”

”Hva vi *gjør*?”

”Ja, når de skal hit? Jeg mener, hvordan er barna sammen med ... moren eller faren?”

”Vi har et eget besøksrom. Barna kommer dit via en sluse.”

”En sluse?”

”Det finnes en underjordisk gang,” sier Högsmed. ”Og en heis.”

Så tar han opp flere papirer fra skrivebordet. Jan kjenner dem igjen, det er jobbsøknaden hans. Vedlagt ligger en utskrift fra strafferegisteret, som viser at Jan Hauger aldri har vært dømt for seksualforbrytelser. Jan er vant til å be om slike utskrifter fra politiet – det blir alltid forlangt politiattest når noen skal arbeide med barn.

”Da skal vi se ...” Högsmed myser med de røde øynene og begynner langsomt å bla igjennom papirene. ”Cv-en din ser jo veldig bra ut. Du var barnehageassistent i Nordbro i to år etter videregående. Deretter utdannelse som førskolelærer i Uppsala, og så forskjellige

vikariater ved barnehager og førskoler i Göteborg, og til slutt litt arbeidsløshet om våren og sommeren.”

”Bare en drøy måned,” sier Jan fort.

”Men du har hatt *ni* forskjellige vikariater på seks år,” sier Høgsmed. ”Stemmer det?”

Jan nikker taust.

”Og ingen fast stilling foreløpig?”

”Nei,” sier Jan. Han tier litt. ”Av forskjellige årsaker ... Som regel har jeg vikariert for noen som har hatt foreldrepermisjon, og de har alltid kommet tilbake til jobben sin.”

”Jeg forstår. Og dette gjelder jo også et vikariat,” sier legen. ”Fram til årsskiftet, i første omgang.”

Jan kan ikke slippe den vage antydningen om at han er en rastløs person. Han nikker mot cv-en sin.

”Barna og foreldrene har satt pris på meg ... Og jeg har alltid fått gode attester.”

Legen leser videre i papirene, og nikker.

”Jeg ser det, veldig gode ... fra de tre siste arbeidsplassene. De anbefaler deg, alle sammen.” Han senker papirene og ser på Jan. ”Og de andre?”

”De andre?”

”Hva syntes de andre barnehagestyrerne? Var de misfornøyde med deg?”

”Nei, det var de sikkert ikke, men jeg ville ikke ta med hver eneste positive ...”

”Nei, jeg forstår,” avbryter legen. ”For mye ros lukter vondt ... Men kan jeg ringe dem? En av de første barnehagene?”

Legen virker plutselig opplagt og nysgjerrig, og har allerede lagt hånden på telefonen.

Jan sitter taus, med halvåpen munn. Dette er hodeplaggenes feil, aner han – at han avsto Högsmeds psykologiske test. Han vil riste på hodet, men nakken føles stiv.

Ikke Gaupen, tenker han. *Ring gjerne de andre, men ikke Gaupen.*

Han beveger hodet til slutt. Han nikker.

”Det går helt fint,” sier han, ”men dessverre har jeg ikke noen telefonnumre.”

”Ikke noe problem ... De ligger på nettet.”

Högsmed kaster et siste blikk på listen over Jans gamle arbeidsgivere, og taster deretter inn noen bokstaver på datamaskinen.

Navnet på en av de første barnehagene. Men hvilken av dem? *Hvilken?* Jan kan ikke se det, og han vil ikke bøye seg over skrivebordet for å få vite om det er Gaupen.

Hvorfor hadde han skrevet opp dette navnet i cv-en sin?

Ni år siden! Et eneste feilgrep med et eneste barn, for ni år siden ... skal det trekkes fram nå?

Han puster rolig og holder fingertuppene hvilende på lårene. Det er bare idioter som begynner å vifte med hendene når de er presset.

”Fint, her har vi et nummer,” mumler Högsmed og blunker mot dataskjermen. ”Da skal jeg bare slå det ...”

Han løfter av røret, taster inn seks sifre på telefonen og kaster et blikk på Jan.

Jan prøver å smile, men holder pusten. Hvem ringer legen til?

Finnes det noen igjen fra hans tid på Gaupen ... noen som fortsatt husker ham? Noen som husker hva som skjedde i skogen?

”Hallo?”

Sjeflegen har fått svar, han bøyer seg fram over bordet.

”Patrik Högsmed, ja ... Og jeg vil gjerne snakke med noen som har jobbet sammen med Jan Hauger. Akkurat, H-A-U-G-E-R. Han var vikar hos dere for åtte–ni år siden.”

Åtte eller ni år siden. Jan senker hodet idet han hører disse ordene. Da er det en av barnehagene i Nordbro legen har ringt til. Enten Solsikken eller Gaupen. Jan hadde forlatt barndomsbyen sin etter det.

”Var det før din tid, Julia? Okei, men har du noen som jobbet der den gangen ... Fint, sett meg over til styreren, da. Jeg venter.”

Det blir stille i rommet igjen – så stille at Jan hører en dør bli lukket et sted ute i korridoren.

Nina. Plutselig husker han at styreren i Gaupen het Nina Gundotter. Merkelig navn. Han har ikke tenkt på Nina på mange år, han har puttet alle minnene fra Gaupen i en flaske og gravd den ned.

Den hvite klokken tikker på veggen, den er kvart over to nå.

”Hallo?”

Sjeflegen får svar igjen, og Jan presser fingrene inn i lårene. Han holder pusten og hører Högsmed presentere seg og forklare ærendet sitt en gang til, før han blir taus og lytter.

”Så du husker Jan Hauger? Så fint ... Hva kan du fortelle?”

Taushet, sjeflegen kaster et fort blikk på Jan og fortsetter å lytte.

”Takk,” sier han etter et halvt minutt, ”da vet jeg det. Ja, jeg skal hilse ham. Takk ... mange takk.”

Han legger på røret og lener seg tilbake.

”Flere gode attester.” Han nikker til Jan. ”Dette var Lena Zetterberg i Solsikken barnehage i Nordbro, og hun hadde bare godt å si

om deg. Jan Hauger var positiv, ansvarsfull, godt likt av både foreldre og barn ... Beste skussmål.”

Jan begynner å smile igjen.

”Jeg husker Lena,” sier han. ”Vi trivdes godt sammen.”

”Da så.” Sjøflegen reiser seg og tar opp en plastmappe fra skrivebordet. ”Da går vi bort til den fine førskolen vår ... Du vet vel at det heter *førskole* nå, Jan?”

”Jo da.”

Legen holder opp døra for Jan.

”Begrepet daghjem er blitt like umoderne som lekepark,” sier han og legger til: ”Og det samme gjelder naturligvis psykiatriske termer, de blir mindre stuerene i årenes løp. Ord som hysteriker, galning og psykopat ... De er ikke akseptable lenger. Vi snakker ikke engang om *syke* og *friske* personer på Patricia, vi snakker bare om *fungerende* og *ikke-fungerende* personer.” Han ser på Jan. ”For hvem av oss er alltid frisk?”

Et vanskelig spørsmål, og Jan svarer ikke.

”Og hva kan vi egentlig vite om hverandre?” fortsetter legen.

”Hvis du skulle komme til å møte en mann i korridoren her, Jan, ville du kunne vite om han er ond eller god?”

”Nei ... men jeg ville vel tro at han ville meg vel.”

”Bra,” sier legen. ”Å stole på andre handler mest om hvor trygg man er i seg selv.”

Jan nikker og følger etter Högsmed gjennom sykehuset. Legen holder nøkkeltastet parat igjen.

”Dette er faktisk den raskeste veien til førskolen,” sier Högsmed mens han låser opp dørene. ”Man kan gå gjennom sykehuskjelleren også, men den veien er kronglete og lite hyggelig. Så vi går ut gjennom porten igjen.”

De tar seg ut av sykehuset samme vei som de kom. Idet de passerer vaktburet, kaster Jan et blikk mot det tjukke sikkerhetsglasset og spør lavt:

”Men enkelte pasienter her, de er vel farlige?”

”Farlige?”

”Ja, voldsomme.”

Högsmed sukker, som om han tenker på noe leit.

”Jo, men mest farlige for seg selv. Nå og da voldsomme mot andre,” sier han. ”Det finnes naturligvis enkelte innsatte her på klinikken som har destruktive drivkrefter, asosiale kvinner og menn som har begått det man kan kalle *dårlige* ting ...”

”Og dem kan dere helbrede?” spør Jan.

”*Helbrede* er et stort ord,” sier Högsmed og ser på veien foran seg. ”Vi terapeuter skal ikke begi oss inn i den samme mørke skogen som pasientene har gått seg vill i, vi skal holde oss ute i lyset og forsøke å lokke pasienten ut til oss ...” Han tier og fortsetter: ”Vi kan se mønstre hos voldsforbrytere, og en fellesnevner er forskjellige barndomstraumer. De har ofte hatt et svært dårlig forhold til foreldrene, ofte med forskjellige krenkelser og mangel på kontakt.” Han åpner ytterdøra og ser på Jan. ”Og det er derfor vi har dette prosjektet, Glenna. Målet for vår lille førskole er å beholde de følelsesmessige båndene mellom barnet og den innlagte forelderen.”

”Og den andre forelderen går med på disse besøkene?”

”Om de selv er friske. Og i live,” sier legen og gnir seg rundt øynene. ”Slik er det ikke alltid ... Det er sjelden vi har å gjøre med sosialt stabile familier.”

Jan spør ikke mer.

Til slutt kommer de ut i solskinnet igjen. Sjeflegen blunker plaget mot sollyset.

”Etter deg, Jan.”

De går bortover mot betongmuren. Jan har ikke tenkt på det, men luften utendørs føles så ren denne høstdagen. Tørr og frisk.

Porten i muren glir opp, og Jan går ut. *Ut i friheten*. Det føles faktisk slik da han kommer ut på gaten, selv om han naturligvis hadde kunnet forlate sykehuset når han ville. Ingen vakter ville ha holdt ham tilbake.

Stålporten smeller igjen bak dem.

”Denne veien,” sier Högsmed.

Jan følger etter ham langs muren og ser bort mot byens utkanter i sør. Bortenfor en bred nypløyd åker ligger det flere kvartaler med små rekkehus. Han lurar på hva huseierne der borte synes om sykehuset.

Högsmed kaster også et blikk bort på rekkehusområdet, som om han hører Jans tanker.

”Naboene våre,” sier han. ”Før var byen naturligvis ikke like utbygd som nå, da lå sykehuset mer isolert her ute. Men vi har aldri hatt noen problemer med protester eller underskriftslistor, sånn som andre psykiatriske klinikker har opplevd. Jeg tror familiene der borte vet at virksomheten vår er trygg ... at alles sikkerhet er vår fremste prioritering.”

”Har noen rømt?”

Jan innser at det er et provoserende spørsmål. Men Högsmed løfter pekefingeren til et ett-tall.

”Én pasient, i min tid,” sier han. ”Det var en ung mann, en seksualforbryter, som hadde greid å bygge en vaklevoren stige av nedfallsgreiner i et hjørne av parken. Så klatret han bare over muren og forsvant.” Högsmed ser bort mot rekkehusene igjen og fortsetter:

”Politiet pågrep ham i en park samme kveld, men da hadde han allerede fått kontakt med ei lita jente. De satt tydeligvis på en parkbenk og spiste is.” Legen ser opp mot det elektriske gjerdet oppe på muren og

tilføyer: ”Sikkerheten ble enda mer skjerpet etter det, men jeg er ikke sikker på at det ville ha skjedd noe farlig. Enkelte ganger søker rømlingen seg til barn for å få trygghet. De er små og redde innvendig.”

Jan sier ingenting, han følger bare med ut på veien foran muren. Han har gjettet riktig – de er på vei mot trepaviljongen, nord for sykehuset.

Betongmuren svinger i en bue over gresset foran den og forsvinner bak sykehuset. Rundt førskolen er det bare et lavt gjerde. Innenfor ser Jan flere husker, en rød lekestue og en sandkasse, men ingen barn. De er antakelig innendørs.

”Hvor mange barn er det der nå?” spør han.

”Ett dusin,” sier Högsmed. ”Tre barn bor der døgnet rundt akkurat nå, av ulike grunner. Seks eller sju kommer hit på dagtid. Så har vi enda noen som kommer mer sporadisk.” Han åpner mappen sin og tar opp et papir. ”Og forresten,” fortsetter han, ”her har vi noen regler når det gjelder barna ... Like greit at du leser dem nå.”

Jan tar imot papiret. Han stanser utenfor porten til førskolen og begynner å lese:

PERSONALREGLER

1) Barna på Glenna og pasientene på Sankta Patricias psykiatriske sykehus skal holdes atskilt. Dette gjelder DØGNET RUNDT, med unntak for individuelle besøk hos barnas foreldre.

2) Førskolens personale har IKKE adgang til noen av sykehusets pleieavdelinger. Bare sykehusets administrasjonsavdelinger er åpne for førskolepersonalet.

- 3) Førskolepersonalet har ansvar for å eskortere barna gjennom slusen mellom Glenna og sykehusets besøksavdeling. Barna må IKKE gå alene.
- 4) Personalet må IKKE under noen omstendigheter diskutere besøket på sykehuset med barna eller stille spørsmål om barnas foreldre. Slike samtaler skal bare føres av leger og barnepsykologer.
- 5) Personalet har i likhet med sykehusets ansatte absolutt TAUSHETSPLIKT når det gjelder alt som berører Sankta Patricias psykiatriske klinikk.

Nederst er det en prikkete linje, og da Jan kikker opp, ser han at Högsmed holder fram en penn.

Han tar imot den og skriver navnet sitt på linjen.

”Fint,” sier Högsmed, ”jeg ville som sagt vise deg dette allerede nå ... Alle førskoler har jo forskjellige *regler*. Det er du vant til, ikke sant?”

”Absolutt.”

Men Jan har nok aldri støtt på noen av disse reglene før. Og ordren fra sykehusledelsen er tydelig:

Hold munn om Sankta Psyko.

Ikke noe problem. Jan har alltid vært god til å holde på hemmeligheter.